

## บทที่ 6

### บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กระบวนการพิจารณาคดีอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยโดยใช้พยานบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในการให้การข้อมูลในสิ่งที่ได้รู้ ได้เห็นข้อเท็จจริงต่างๆซึ่งเกี่ยวข้องกับคดี แต่ในปัจจุบันการได้มาซึ่งพยานบุคคลในคดีอาญาพบว่ามีอุปสรรคหลายประการ เช่น ทศนคติของประชาชนที่ไม่ศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรม หรือเนื่องจากกระบวนการพิจารณาคดีอาญาซึ่งพยานต้องเข้ามามีบทบาทหลายขั้นตอนทำให้เกิดความสูญเสียทั้งเวลาและรายได้ รวมทั้งการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมซึ่งไม่ให้ความสำคัญต่อพยานบุคคลในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในกระบวนการยุติธรรมและสาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือมีการยุ่งเหยิงพยานในลักษณะทางตรงและทางอ้อม โดยพยานได้รับการข่มขู่ คุกคามในรูปแบบต่างๆ ทำให้พยานมีความหวาดกลัวภัยอันตรายต่อร่างกายต่อตนเองและครอบครัว ส่งผลต่อความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะการให้การให้การบิดเบือนไป ส่งผลกระทบต่อการพิสูจน์ความจริง ดังนั้นการกระทำดังกล่าวจึงเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมด้วย ดังนี้

การคุ้มครองพยานบุคคลที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้ได้มาซึ่งพยานบุคคลที่มีคุณค่าต่อการพิจารณาคดี เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล เป็นเครื่องมือที่ใช้ต่อต้านองค์กรอาชญากรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมเพื่อส่งผลต่อความร่วมมือของประชาชน ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพในการพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์

แนวคิดในการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานที่มีคุณค่าต่อการพิจารณา โดยรัฐจะต่องหามาตรการต่างๆ มาใช้อย่างเพียงพอและเหมาะสมโดยไม่กระทบกับสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดี ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลโดยแทรกอยู่กฎหมายสารบัญญัติ และ สบัญญัติ ประกอบด้วยการใช้มาตรการควบคุม การออกหมายจับ การพิจารณาการปล่อยชั่วคราว มาตรการในการโอนคดี การสืบพยานล่วงหน้า การสืบพยานโดยการถ่ายทอดภาพและเสียง ในกรณีที่มีการยุ่งเหยิงพยานทั้งโดยตรงและทางอ้อมรวมทั้งใช้มาตรการทางอาญา นำมาลงโทษบุคคลโดยสามารถนำบทบัญญัติความรับผิดในสถานการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเสรีภาพมาปรับใช้ได้ตามกรณี

ปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 244 บัญญัติว่า " บุคคล ซึ่งเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา มีสิทธิได้รับการคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ " ดังนั้นรัฐในฐานะที่กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและผู้จัดระบบงานยุติธรรมจะต้องดำเนินการหามาตรการเพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

จากการวิจัยพบว่า การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลของประเทศไทย มีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง เนื่องจากการใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่สามารถบังคับใช้ในกรณี ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นบุคคลคนเดียว ดังนั้นการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในกรณีทั่วไปก็สามารถดำเนินการได้

แต่เนื่องจากสภาพอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการพัฒนาขององค์กรอาชญากรรมหรือการกระทำที่มีผู้กระทำความผิดหลายคน ทำให้มาตรการที่มีอยู่ไม่สามารถคุ้มครองความปลอดภัยและสร้างความเชื่อมั่นต่อพยานบุคคลในการมีส่วนร่วมกับการบวนการยุติธรรมได้ นอกจากนี้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการให้ความคุ้มครองพยานบุคคลคือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี ซึ่งโดยปกติก็มีงานในหน้าที่มากมายจนไม่สามารถให้การคุ้มครองพยานได้แม้จะมีระเบียบกรมตำรวจให้มีหน้าที่ในการคุ้มครองและป้องกันพยานสำคัญในคดี แต่ไม่มีมาตรการรองรับการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยภายหลังที่พยานให้การในชั้นพิจารณาแล้ว

จากการวิจัยพบว่า การคุ้มครองความปลอดภัยในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยในต่างประเทศพบว่า ประเทศไทยไม่มีมาตรการคุ้มครองพยานบุคคลภายหลังจากการให้การในชั้นศาล ดังนั้นพยานบุคคลจึงเกิดความหวาดกลัวต่อการให้การ ในขณะที่ต่างประเทศมีการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานโดยการมาตรการทางอาญา โดยการกำหนดให้การกระทำในลักษณะที่เป็นการขู่เหิงพยานเป็นความผิดอาญา หมายถึงการกระทำในลักษณะที่เป็นข่มขู่ คุกคามหรือการใช้กำลัง รวมทั้งการกระทำในลักษณะที่เป็นการจู่ใจ หรือให้สัญญา หรือการกระทำโดยมิชอบอื่นๆ เพื่อขัดขวางการมีบทบาทเป็นพยานในคดีอาญา รวมทั้งการให้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการเข้าถึงข้อมูลหรือการควบคุมการใช้โทรศัพท์ เพื่อเป็นการป้องกันการขู่เหิงพยานและสามารถนำพยานหลักฐานมาใช้ในการพิจารณาคดีได้

นอกจากนี้มีการให้ความคุ้มครองในกรณีพิเศษ ซึ่งใช้กับองค์กรอาชญากรรมหรือกรณีที่มีการข่มขู่พยาน โดยรัฐจะนำพยานบุคคลรวมทั้งบุคคลที่ใกล้ชิดมาอยู่ในความดูแลของรัฐ โดยการเปลี่ยนชื่อ นามสกุล การให้อาชีพหรือการเปลี่ยนที่อยู่ใหม่ รวมทั้งการปกปิดรายละเอียดบุคคลเป็นความลับเพื่อให้หลีกเลี่ยงจากการติดตามของบุคคล รวมทั้งบัญญัติผู้เปิดเผยข้อมูลของพยานบุคคลเป็นความผิดทางอาญา

แต่การให้ความคุ้มครองกรณีพิเศษมีข้อจำกัดทางด้านบุคลากรและงบประมาณ ดังนั้นรัฐจะต้องพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้าสู่การคุ้มครองในกรณีพิเศษโดยอาศัยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ความรุนแรงของคดี ความสำคัญของพยานบุคคลต่อคดี ภัยอันตรายที่พยานบุคคลอาจได้รับ ความเสี่ยงภัยที่สังคมอาจได้รับ การประเมินสภาพร่างกายและจิตใจของพยาน และวิธีการอื่นๆ ในการให้ความคุ้มครอง

ดังนั้นการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยจะสิ้นสุดลงเมื่อพยานบุคคลอาจผิดข้อตกลงหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือพฤติการณ์แห่งความเสี่ยงภัยหมดไป

นอกจากนั้นยังมีผลกระทบทั้งทางด้านกฎหมายหรือด้านสังคมเกิดขึ้นเมื่อนำพยานบุคคลเข้าสู่การคุ้มครองในกรณีพิเศษหรือเมื่อมีการคุ้มครองความปลอดภัย คือ

1. การกระทำของเจ้าหน้าที่บางกรณีเพื่อประโยชน์ของการคุ้มครองอาจจะกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ดังนั้นจึงต้องอาศัยความยินยอมของพยานด้วย
2. การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยรวมทั้งสิทธิพิเศษต่างๆ ไม่ควรมีลักษณะเป็นการจูงใจหรือมีลักษณะเป็นการตอบแทนเกินสมควรเพื่อให้พยานบุคคลมาให้การเนื่องจากอาจส่งผลต่อการรับฟังพยานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบได้
3. การจำกัดความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและอาญาของผู้มีอำนาจพิจารณารวมทั้งเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ไม่พิจารณาบุคคลเข้าอยู่ในการคุ้มครองในกรณีพิเศษ เว้นแต่การกระทำใดๆ ของเจ้าหน้าที่ที่มีเจตนาให้เกิดความเสียหายต่อพยาน
4. การรักษาความลับเกี่ยวกับข้อมูล ชื่อ ที่อยู่หรือสิ่งที่สามารถบ่งชี้ถึงพยานนั้น ในกรณีที่บัญญัติเป็นความผิดอาญาในกรณีที่มีผู้เปิดเผยควรจะกำหนดช้อยกเว้นในการเปิดเผยในกรณีนี้เพื่อประโยชน์ต่อความยุติธรรม หรือเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของบุคคล
5. การจัดให้มีมาตรการดังกล่าวจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายกับรัฐและรัฐจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี

## ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วิจัยมีความเห็นว่าประเทศไทยควรมีมาตรการคุ้มครองพยานในกรณีพิเศษและการบัญญัติกระทำในลักษณะที่การยุ่งเหยิงพยานให้เป็นความผิดอาญาเนื่องจากส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดี และการให้ความคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพจะสามารถนำมาปรับใช้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และเกิดผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
2. การคุ้มครองความปลอดภัยในกรณีพิเศษควรนำมาใช้กับการกระทำผิดในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบอาชญากรรมหรือกรณีที่มีเหตุเชื่อได้ว่าพยานจะได้รับการอันตราย และกำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ เป็นศูนย์กลางการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยโดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลในประเทศไทยมีหลายมาตรการและมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐจะต้องประสานความร่วมมือและสร้างทัศนคติที่ดีต่อพยานบุคคลในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในกระบวนการยุติธรรม
3. การคุ้มครองความปลอดภัยจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความชำนาญและทักษะ จึงต้องมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้มีความสามารถ
4. การดำเนินการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในกรณีพิเศษให้มีประสิทธิภาพ รัฐจำเป็นต้องมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการประเมินการตัดสินใจของผู้มีอำนาจในการพิจารณา รวมทั้งข้อมูลต่างๆที่มีความสำคัญและต้องเก็บรักษาเป็นความลับ นอกจากนี้รัฐจะต้องมีอำนาจเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการควบคุมการใช้โทรศัพท์เพื่อเป็นการป้องกันการยุ่งเหยิงพยาน
5. เนื่องจากที่ผ่านมา มีการให้ความสำคัญต่อพยานบุคคลเนื่องจากรัฐไม่สามารถแสวงหาพยานอื่นๆได้ ดังนั้นรัฐจึงควรพัฒนาการใช้พยานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อลดความสำคัญของพยานบุคคล และจะทำให้การขัดขวางการพิจารณาคดีทำได้ยากขึ้น